

LAUSUNTO

17.6.2024

Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry
Savonkatu 23, 3.krs, huone 3018
45100 Kouvola
kymenlaakso@sll.fi
0451049388

Uudenmaan ELY-keskus
PL 36
00521 Helsinki
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Asia: Vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelma Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueella 2028-2033

Dnro: UUDELY/16986/2023

Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa seuraavaa:

Kymijoen – Suomenlahden valuma-alueella keskeiset kysymykset liittyvät yhtäältä valuma-alueisiin sekä toisaalta suoraan mereen (rannikkovedet, merialue) kohdistuviin toimiin. Tämä huomioiden ilmastonmuutoksen vaikutus, joka ilmenee mm. säiden äärevöitymisenä niin sadannan, kuin kuivuudenkin osalta, mutta myös veden lämpötilan nousuna.

Erilaisten hankkeiden yhteisvaikutus on merkittävä seikka, joka tulee tunnistaa. Uudet teollisuudenalat tai uudet toimintatavat voivat nousta nopeasti ja ilman riittävää säätelyä.

Eräs keskeinen kysymys liittyy resursseihin seurata ja valvoa vesistöihin kohdistuvia toimia. Keinot ja resurssit tulisi olla rajoittavia tekijöitä. Niiden puuttumisen tulee rajata mahdollisuutta osoittaa uutta toimintaa valuma-alueelle ja vastaavasti uuden toiminnan tulisi johtaa resurssien lisääntymiseen.

Valuma-alueella tapahtuvien toimien tarkastelussa keskeisiä ovat tällä hetkellä vapaaehtoiisiin vesiensuojelutoimiin nojaava metsätalous ja maatalous sekä osin luvanvarainen turvetalous.

Pelkästään vapaaehtoisuuteen nojaavat vesiensuojelutoimet ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Valuma-alueilta tulisi kerätä maankäyttömaksua, jolla toimenpiteitä vesiensuojelussa katettaisiin. Tämä loisi vakautta toimenpiteiden rahoitukseen ja toisi lähemmäs ”aiheuttaja maksaa” -periaatteen toteutumisen.

Maankäyttömaksua tulisi kerätä myös valuma-alueen ennallistamistoimiin sekä hankkeiden kompensaatioon. Yleensä maan- ja luonnonvarankäytön kustannukset vesiluonnolle tulisi tunnistaa ja hallita huomattavasti nykyistä paremmin.

Maatalous:

- ympäristölähtöinen tukipolitiikka, jotta ympäristövapaamatkustamisen vähenee
- ongelmapeltojen viljelyn määräaikainen lopettaminen tilanteen korjaamiseksi
- siirtymä luomutuotantoon
- lannoitteiden käytön merkittävä vähentäminen
- soiden ojitus pelloiksi luvanvaraiseksi
- asteittainen siirtyminen pois eläinperäisestä ravinnosta

Metsätalous:

- ei avohakkuita
- ei vesistöä rehevöittäviä lannoitteita
- ei uudisojituksia, kunnostusojitus luvanvaraiseksi
- puustoiset suojavyyhykkeet vesistöihin (40-50metrin kaistaleet)
- turvemaiden ojien valumat tulee hallita toimivilla vesiensuojeluratkaisuilla

Turvetalous:

- uusia soita ei tule avata turvetuotantoon turpeen käyttötarkoituksesta riippumatta
- käytöstä poistuvien turvekenttien vesiensuojelun ratkaiseminen, kuten alueiden palauttaminen vettä sitoviksi pinnoiksi
- vanhoille turvekentille tulisi perustaa vain toimia, jotka eivät heikennä vesistöjen tilaa, siksi esimerkiksi peltokäyttö tai muu lannoitteita vaativa käyttö olisi poissuljettua
- pintasammalenkuorinta luvanvaraiseksi
- tunnistaa aktiivihiihen tuotannon laaja tarve uusien soiden avaamiseen turpeenkaivulle

Akkumateriaaliteollisuus:

Akkumineraalien jalostussuunnitelmahankkeet sijoittuvat Suomessa kaikki vesistöjen äärelle. Taustalla on ajatus laskea toiminnan jätevedet vesistöihin. Näin ei voi olla, vaan suunnittelussa tulee lähteä vesientilatavoitteista sekä varovaisuusperiaatteesta. Akkumineraalien jalostus on keskeinen kysymys myös siksi, että nyt on jo nähty päättäjien haluttomuus ohjalla toimintaa ympäristön kannalta riittävästi.

Kaavoitus:

Kaavoituksen monitahoinen vaikutus rantaluontoon ja edelleen vesistöihin tulee ottaa vakavasti. Rakentamisajan vesistövaikutukset ovat huomattavia. Veden lähelle sijoittuva asutus aikaansaa vesiliikennettä sekä ruoppauksia.

Pohjavedet:

Pohjavesien suojelu tulee ulottaa myös turvemaille.

Ennallistaminen:

Keskeinen kysymys on ennallistaminen valuma-alueilla, jotta veden virtaamaa voidaan hidastaa sekä pysyttää ja sitoa vettä pidempään valuma-alueella, mikä vähentää äärevyyksiä niin yli-, kuin alivirtaamajaksoina. Tämä tapahtuu mm. palauttamalla valuma-alueiden vesistöjä kohti luonnontilaa. Soiden ennallistaminen, kosteikkojen rakentaminen, uomien ennallistaminen ovat esimerkkejä näistä keinoista.

Kalasto:

Vaelluskalojen tarpeet huomioimalla pystytään vastaamaan samalla moniin vesientilaa yleensä parantaviin seikkoihin: veden laatu, noususteiden poistaminen, luonnollinen

virtaama, uomien luonnontilaisuus, sekä kutualueiden ja niiden olosuhteiden säilyminen/palauttaminen.

Kalanviljely:

Alaa tulisi säädellä tiukemmin ja siirtyä kokonaan pois luonnonvesistä kuivan maan suljetun kierron laitoksiin.

Merituulivoima:

Merituulivoima ei ole ehkä Kymenlaaksossa keskeinen kysymys, mutta se voi olla sitä laajemmin Suomenlahdella. Merituulivoimainfran vaatimukset ja toteuttaminen mm. voimaloiden jalustojen sekä sähkölinjojen osalta ovat uudenlaista meren ja sen pohjan käyttöä.

Melu:

Kalarysissä ja kalanviljelylaitoksissa on yleistynyt hyljekartoittimien käyttö ilman että karkoitimien aiheuttaman melun vaikutusta lajeihin ja meriekosysteemiin on selvitetty tai ainakaan selvityksistä piitattu. Erittäin suuridesibelin karkoitusaäni lisää vedenalaista melua, jota tulisi päinvastoin hillitä.

Roskaantuminen:

Viime vuodet julkisuudessa ollaan oltu hiljaa meren roskaantumisesta ja mikromuoveista. Ongelmaan on toki pyritty samalla tarttumaan, mutta tehostamisen varaa on mm. ammattikalastuksessa, joka on huomattava yksittäinen meriroskan ja edelleen mikromuovikuorman aiheuttaja. Siihen tulisi kehittää seuranta- ja sääntelykeinoja, kuten pyydysten panttijärjestelmä.

Nousussa olevien uusien toimintatapojen tunnistaminen:

Maaailman muuttuessa yhä kiihtyvällä tahdilla heikkojen signaalien ja nousussa olevien toimintamallien tunnistaminen tulisi pystyä sisällyttämään mukaan keskeisten kysymysten listalle. Esimerkiksi merenpohjan kaivannaisteollisuuden nousu voi tapahtua myös Suomenlahdella. Ei niin, että tällaisia laitoksia perustettaisiin lähivuosina tai ehkä koko ohjelmakaudella, vaan, että kaivosala on herkkä tunnistamaan itselleen edullisia toimintaympäristöjä ja lobbaamaan niiden puolesta. Siksi asian tunnistaminen etupainotteisesti on itsessään viesti.

Satamatoiminta:

Lannoitekuormausten pistemäinen kuormitusvaiutus on alettu tunnistaa laajemmin, mutta asiaa tulisi säädellä ja valvoa nykyistä tiukemmin, mieluiten luvanvaraisesti.

Lainsäädäntö:

Lainsäädännön tilanne ja kehitys ovat keskeisiä kysymyksiä. Mikäli esimerkiksi vesipuidedirektiivin tavoitteet eivät ole Suomen valtioneudustamassa tulkinnessa sitovia, merkittävä ohjauskeino vesientilan kannalta uupuu.

Kotkassa ja Kouvolassa, 17.6.2024

Antti Koivisto
puheenjohtaja

Riku Rinnekangas
toiminnanjohtaja